

Stovky ornitologů budou na celém našem území o víkendu sčítat vodní ptáky

Vodní ptáci zřejmě netuší, že je chceme chránit a mohou být i konfliktní

Praha, 11. ledna 2019 – Mezinárodní sčítání vodních ptáků (International Waterbird Census - IWC) se uskuteční o nadcházejícím víkendu 12. a 13. ledna 2019. Každoročně přináší důležité informace o zimování vodních ptáků a pomáhá hodnotit účinnost chráněných území soustavy Natura 2000. Sčítání v terénu provádí více než 400 dobrovolníků (především amatérských ornitologů) na 700 lokalitách. Organizuje ho Fakulta životního prostředí ČZU jako součást mezinárodního projektu koordinovaného Wetlands International.

Fakulta životního prostředí ČZU (www.fzp.czu.cz) ve dnech 12. a 13. ledna 2019 organizuje již 54. ročník rozsáhlého sčítání zimujících vodních ptáků v České republice. Jedná se o tradiční projekt občanské vědy (tzv. *citizen science*), který se neobejde bez výrazné pomoci dobrovolníků. Koná se každoročně v rámci **Mezinárodního sčítání vodních ptáků (International Waterbird Census), které probíhá na pěti kontinentech a koordinuje ho **Wetlands International** (www.wetlands.org).**

Na základě výsledků tohoto projektu, publikovaných v prestižním časopise **Biological Conservation** (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320718305536>) bylo zjištěno, že síť chráněných území Natura 2000, považovaná v rámci Evropské unie za klíčovou pro ochranu druhů a stanovišť, má pro zimující populace vodních ptáků u nás spíše podružný význam.

Natura 2000 a zimující vodní ptáci

Studie vycházející z výsledků Mezinárodního sčítání vodních ptáků v ČR navrhuje tři klíčové nástroje pro efektivní ochranu druhů zasluhující pozornost ochranné veřejnosti: **preferenci chráněných území** zájmovými druhy, **nosnou kapacitu** chráněných území a reflektování **změn rozšíření jednotlivých druhů**. Na modelovém území České republiky byla u této vysoce mobilní skupiny druhů (vodních ptáků) zjištěna převážně nízká preference, nasycení lokalit Natury 2000 a následně změna rozšíření některých druhů směřující **mimo území sítě Natura 2000**. Dosud nechráněné lokality tak využívají k zimování převážně druhy žijící se vodními bezobratlými a druhy ubývající v celoevropském měřítku. Rozšíření stávající sítě chráněných území, které bude zohledňovat všechny tři klíčové požadavky (preferenci chráněných území, jejich nosnou kapacitu a změny rozšíření druhů) a bude vycházet z dlouhodobých monitorovacích dat, je pro ochranu zimujících populací vodních ptáků nezbytné.

Konflikty mezi člověkem a vodními ptáky

Změny klimatu a životního prostředí ovšem nepřinášejí pouze výzvy k aktualizaci sítě stanovených chráněných území, ale také populační expanzi druhů vodních ptáků, jejichž šíření vyvolává konflikty mezi ochranou přírody a dotčenými hospodářskými subjekty. Snad nejrozsáhlejší problémy v celoevropském měřítku vyvolala expanze **kormorána velkého**. Podobný nárůst početnosti a rozšiřování mimohnízdního areálu rozšíření lze dokumentovat u celé řady dalších **rybožravých druhů ptáků** (volavka popelavá, volavka bílá a morčák velký). Další skupinou vodních ptáků, jejíž početnost intenzivně narůstá na celé severní polokouli, jsou **býložravé husy**, které mohou způsobovat velké hospodářské škody spásáním na polích. Mezinárodní sčítání vodních ptáků přináší cenné informace i o výskytu a početnosti těchto konfliktních druhů.

Otázkou kde jsou naše **významná zimoviště vodních ptáků** a jak souvisejí s územní ochranou a výskytem konfliktních druhů vodních ptáků se v současné době zabývá projekt TAČR: *Identifikace národně významných zimovišť vodních ptáků s důrazem na výskyt potenciálně konfliktních druhů a v kontextu územní ochrany mokřadních lokalit, habitatových charakteristik a změn klimatu.*

Plastové odpady na vnitrozemských vodách

Během monitoringu i mimo něj mohou lidé letos nově pomoci sbírat informace o znečištění plastovými odpady, které je obrovským problémem pro životní prostředí. V současné době je hodně pozornosti věnováno plastovému znečištění oceánů a mořských pobřeží, situace na vnitrozemských vodách ovšem sledována není. K tomu slouží aplikace **Litterati** (www.litterati.org).

Jaký byl leden 2018 a jaký může být ten letošní?

V předchozím roce (leden 2018) proběhlo Mezinárodní sčítání vodních ptáků v ČR na 650 lokalitách a bylo při něm zjištěno **64 druhů ptáků** v celkovém počtu **197 601** exemplářů. Leden 2018 patřil v České republice k nejteplejším v celé historii sčítání od roku 1966, což se projevilo neobvykle vysokými počty některých druhů plovavých kachen, hus a racků.

Také klimatické podmínky letošní zimy (2018/19) mohou zajímavým způsobem ovlivnit aktuální výsledky sčítání. Ve Skandinávii a v severovýchodní Evropě již několik týdnů panují celodenní mrazy, a proto se k nám mohou přesouvat severské druhy, např. kachny morčák velký a hohol severní. Ve střední Evropě, zejména na území České republiky existují poměrně výrazné rozdíly v teplotách a výšce sněhové pokrývky mezi západní a východní částí republiky. Další rozdíly pak souvisí s nadmořskou výškou. Není tedy vyloučeno, že některé lokality na našem území budou pro zimování vodních ptáků letos zcela nevhodné a na jiných lokalitách naopak zjistíme neobvyklé koncentrace různých druhů ptáků.

Summary

*A citizen-science project, **International Waterbird Census in the Czech Republic (IWC)** will take place, on behalf of the Faculty of Environmental Sciences (www.fzp.czu.cz), this week **12rd and 13th January 2019**. IWC is a world-wide site-based counting scheme for monitoring of waterbird numbers, organised by Wetlands International (www.wetlands.org).*

Journal Biological Conservation published the results of this project evaluating efficiency of Natura 2000 network (considered the basis of conservation for safeguarding habitats and populations of species in EU) for wintering waterbirds (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320718305536>). Focused on highly mobile group of species (i.e. waterbirds) and model study area, the study concluded that the low preference for Natura 2000, the distribution changes shifting species outside Natura 2000, and limits to the carrying capacity of the protected network sites, could all make an issue in effectively safeguarding the non-breeding populations of waterbirds. Especially, invertebrate-eaters and species with decreasing numbers on European level prefer sites outside the protected network. The extension of the Natura 2000 network to facilitate their wintering requirements and distribution changes is therefore a high priority.

Kontakt:

Mgr. Zuzana Musilová, Ph.D.

koordinátorka Mezinárodního sčítání vodních ptáků v ČR
tel. 606 357741 musilovaz@fzp.czu.cz

Doc. RNDr. Petr Musil, Ph.D.

koordinátor Monitoringu vodních ptáků v České republice
tel. 602 664084 p.musil@post.cz

Katedra ekologie, Fakulta životního prostředí ČZU, Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 - Suchdol

www.waterbirdmonitoring.cz